
LA NOSTRA TERRA

REVISTA MENSUAL DE LITERATURA, ART I CIÈNCIES

ESTUDIS BALEÀRICS

Des de la discussió de l'Estatut autonòmic, i més encara per fets recents que no precisa esmentar, ens hem donat compte que el nivell mig de cultura, en quant es refereix al coneixement de les nostres característiques regionals, és del tot deplorable.

És molt poca la gent que té coneixements elementals del nostre idioma, de la nostra història, de la nostra geografia, del nostre art monumental, de la nostra literatura, del nostre folklore, etc. Uns quants especialitzats en cada una d'aquestes matèries i prou. La resta, el gran públic, en la major ignorància, però malgrat això, doctoritzant i discutint, amb un aplom i amb unes teories, que sembla verament haver profunditzat en l'estudi del que desconeix en absolut. Això són característiques de la nostra raça i de la nostra educació, ja ho sabem: ens creim gegants i no ens aixecam dos pams de terra, però són coses que no haurien de succeir. Fins i tot entre persones que pretenen de regionalistes, d'autonomistes, que posen Mallorca davant de tot i que senten l'orgull de dir-se mallorquins, es nota aquesta desorientació cultural.

A combatre això, aquesta incultura general tan manifesta, que no ens serveix sinó de llast excessiu en la nau del nostre progrés autonòmic; a posar els fonaments d'un sòlid ideal; a estructurar una doctrina conscient, tendeix i s'encamina el recent i laudable acord, pres per la Comissió Gestora de la nostra Diputació provincial el dia 24 del present mes.

L'“Associació per la Cultura de Mallorca”, tenint coneixement que diverses entitats de Menorca i Eivissa havien demanat la creació, en cada una de les illes, de càtedres d'Estudis Balearics, oferí, gratuïtament, els seus serveis a la Diputació, per tal de colaborar en aquesta obra cultural que cregué indispensable al nostre desenvolupament regional.

La nostra Diputació, amb una clara visió del problema que se li plantejava, acceptà els oferiments de l'“Associació” i l'encomanà oficialment de la tasca cultural a Mallorca, dins l'aspecte regional. Quant a Menorca i Eivissa, acordà subvencionar els senyors Joan Hernández Mora i Isidor Macabich, perquè en cada una d'aquestes illes, s'encarreguessin de facilitar al poble els estudis de la nostra llengua, de la nostra literatura i de la nostra història.

Però això no és tot encara. La Diputació ha fet més. La Diputació amb el fi d'evitar l'anarquia lingüística i amb l'objecte d'unificar l'ortografia de l'idioma, sense immiscuir-se en la llibertat d'expressió dialectal pròpia de cada una de les illes, acordà també que aquests estudis es donessin amb l'obra d'En Jaume Busquets, “Curs pràctic d'Ortografia i elements de Gramàtica”, editada recentment per la mateixa “Associació”.

No hem de dir la satisfacció que LA NOSTRA TERRA, que té per objectiu fonamental el de propagar i estimular la coneixença dels nostres aspectes regionals, sent davant els acords esmentats; ni tampoc com agraeix a la nostra Diputació el camí exemplar que ha emprès, única ruta que pot portar la nostra regió a la seva capacitació integral.

Quant a la designació dels senyors Hernández Mora i Macabich, per desenrotllar el programa cultural a Menorca i Eivissa, respectivament, sols hem de dir, que nosaltres haguéssim fet els mateixos nomenaments si això hagués estat de la nostra incumbència. Persones de les seves dots i condicions potser n'hi hagi d'altres, però de més, no. I pel que fa a l'“Associació”, està massa identificada amb aquesta Revista perquè poguem fer l'elogi de la seva designació.

Felicitem a la Diputació i felicitem-nos a nosaltres mateixos, pel camí que es comença en la nostra renaixença cultural.

CASAMENT PER NOVEMBRE

A MARGUERIDA GABARRÓ

SOTA aquest cel tan delicat i frèvol
—llum de sol trencadissa, núvols fins—
arrecades de foc ajusta el grèvol,
el cirerer d'arboç els seus llamins.

Ja l'horabaixa s'esgarrifa tota:
però amb misteri benaventurat
una alta dea s'aixopluga sota
del noble pi, de boires coronat.

Venus l'amor evoca, tota pia,
la cabellera trèmula desfent;
reflecteixen el doll que s'esgarria
les fonts escabellades en el vent.

Qui en primavera s'ha sentit ullpendre
i ha festetjat sota rosers d'estiu,
rep ja de Venus una boira tendra
vinguda l'hora de son goig furtiu.

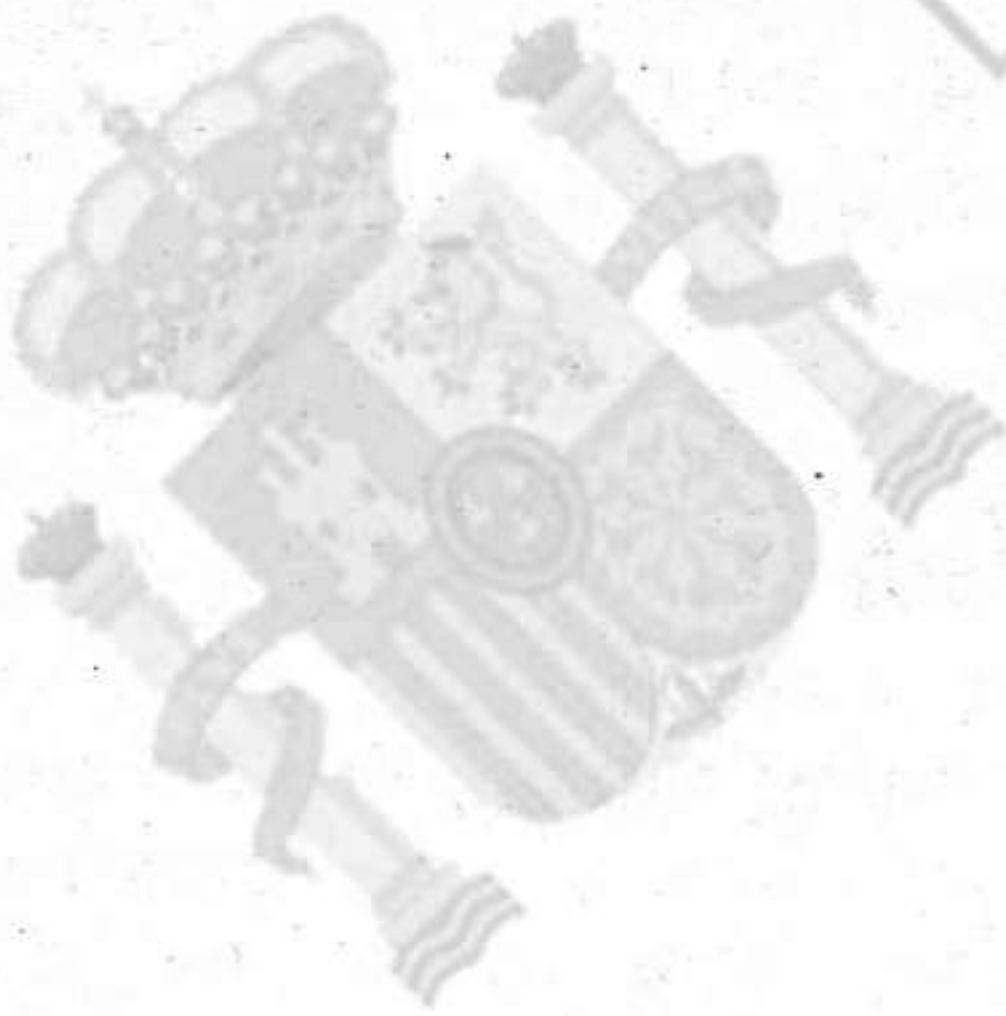
El déu de les veremes el seu tirse
brandà al confi. Cal un plaer més bell.
El fred ensenyà els homes d'arraulir-se;
se n'aprofita amor, amb gust novell.

Fulla caiguda, rosa gelebrida
fan escampall debades pel camí.
Ara el goig de tos ulls, o Marguerida,
del pes s'acluca d'un sospir diví.

Debades s'ha atansat la rufacada
dels arbres dolorosos a través.
Sonen els planys com una serenada
i els cruixits com daler de tafaners.

Venus alçant un pàmpol que s'arbora
féu tancar-se els amants amb llur delit;
i entre flonjors emperesint l'aurora,
allarga encara la ronsera nit.

JOSEP CARNER

L' ELEFANTÓ

(CONTE PER INFANTS)

DE RUDYARD KIPLING

EN els primers temps, l'elefant—petitons meus—no tenia trompa: tenia tan sols un nas negrenc i moll, gros com una sabata, que podia remenar d'un costat a l'altre, però no hi podia agafar res.

Hi havia un elefant, un elefant novell, un elefantó, que estava ple d'una curiositat insaciable; això vol dir que sempre estava fent preguntes. Vivia a l'Àfrica i omplia tota l'Àfrica amb la seva curiositat insaciable. A la seva tia, l'estruç, li va demanar per què li creixien plomes a la cua i la seva tia, l'estruç, li va respondre amb picades. A la seva tia, la girafa, li va demanar per què tenia la pell tacada i la seva tia, la girafa, li respongué amb un parell de pernades. Ell, però, va quedar amb la mateixa curiositat de sempre. Demanà al seu oncle, l'hipopòtam, per què tenia els ulls vermells i el seu oncle, l'hipopòtam, el va tustar amb la potota. Demanà a la seva tia, la monea, per què els melons eren tan gustosos i la seva tia, la monea, el va tustar amb aquella mà tan peluda que té. Ell, però, va quedar amb la mateixa curiositat de sempre. Preguntava de tot el que veia, sentia, ensumava o tocava i tots els seus oncles i totes les seves ties el tustaven. Però ell, naturalment, quedava amb la mateixa curiositat de sempre.

Una matinada, durant la processó dels equinoccis, l'elefantó va fer una pregunta que encara no havia fet mai. Demanà: “¿Què té per dinar el cocodril?” i tothom li respongué: “xist” en un to poruc i li donaren una bona atupada.

Quan acabaren d'atupar-lo, se'n va anar a un ocell que estava sobre un esbarzerar i li digué: “El meu pare m'ha atupat, la meva mare m'ha atupat, tots els meus oncles i les meves ties m'han atupat, però jo vull saber què és el que té per dinar el cocodril”.

L'ocell va dir-li amb un cant trist: "Ves vora d'aquell riu verd i fangós que es diu Limpopo, on hi ha tants d'arbres de la febre i cerca".

A l'endemà, ben dematí, quan ja no quedava res dels equinoccis perquè la processó havia passat, l'elefantó, ple de curiositat, va prendre cent lliures de bananes (d'aquella classe petita i vermellona), cent lliures de canyamel (d'aquella classe llarga) i disset melons (d'aquella classe verdosa i dolça) i digué a la família: "Adéu, me'n vaig cap a aquell riu verd i fangós que es diu Limpopo, on hi ha tants d'arbres de la febre, per veure què és el que té per dinar el cocodril". I tots l'atuparen, molt fort, per bé que ell els pregava d'aturar-se.

Se'n va anar, menjant melons i tirant les clovelles, perquè no podia recollir-les.

Va anar de la ciutat de Graham a Kimberley i de Kimberley al país de Khama i del país Khama va tirar cap al nord, sempre menjant melons, fins que va arribar vora d'aquell riu verd i fangós que es diu Limpopo, on hi ha tants d'arbres de la febre, tal com li havia dit l'ocell.

Heu de pensar—petitons meus—que fins a aquella setmana, i dia, i hora i minut l'elefant mai no havia vist un cocodril i no sabia quina casta d'animal era. I estava ple de curiositat.

El primer que va veure va ésser una Serp Pitó de la Roca tota enrevoltada a una roca.

"Dispensau-me,—va dir molt finament,—¿heu vist qualque cosa com un cocodril per aquests indrets?"

"¿Si he vist un cocodril?"—demanà la Serp Pitó de la Roca una mica amoïnada. "¿Per què m'ho demanes?"

"Perdonau-me,—digué l'elefantó,—però ¿podríeu dir-me què és el que té per dinar?"

I la Serp Pitó de la Roca se va desenrotlar i atupà l'elefantó amb aquella cua escatosa que té.

"¿Quina cosa més estranya,—digué l'elefantó,—el meu pare m'ha atupat, la meva mare m'ha atupat, la meva tia m'ha atupat i no parlaré del meu oncle, l'hipopòtam i la meva tia, la monea, i tot per la meva curiositat. I ara aquí el mateix".

Va dir adéu-siau amb molta finesa a la Serp Pitó de la Roca i àdhuc la va ajudar a enroscar-se i se'n va anar, menjant melons i tirant les clovelles, perquè no podia recollir-les, i va anar cap a una cosa que ell cregué que era un tronc d'arbre, just arran d'aquell

riu verd i fangós que es diu Limpopo, on hi ha tants d'arbres de la febre.

Però no era un tronc, que era un cocodril—petitons meus—el qual va fer i obrir un ull justament així.

“Perdonau,—digué l'elefantó,—¿no hauríeu vist un cocodril per aquests indrets?”

Aleshores el cocodril va fer i obrir l'altre ull i va mig treure la cua de dins el fang; l'elefantó se va fer endarrera perquè no desitjava que l'atupassin.

“Vina ací, petitó,—digué el cocodril,—¿per què m'ho demanes?”

“Dispensau-me,—digué l'elefantó,—el meu pare m'ha atupat, per no parlar dels meus oncles i de les meves ties, l'estruç, l'hipopòtam, la girafa, la monea i àdhuc la Serp Pitó de la Roca que amb aquella cua escatosa que té sap atupar millor que ningú. Ara veig que aquí és el mateix i no vull que m'atupin més”.

“Vina, petitó,—digué el cocodril.—Jo som el cocodril” i va plorar amb llàgrimes de cocodril per provar que era realment un cocodril.

L'elefantó va caure de genolls i quedà sens alè; després digué: “Sou el que cercava fa tants de dies. ¿Me voleu dir què és el que teniu per dinar?”

“Vina, petitó,—digué el cocodril,—i t'ho diré tot baix.”

L'elefantó acotà el cap just davant de la boca plena de molsa i amb aquelles dentotes que tenen tots els cocodrils, i aquesta boca se tancà agafant el nassó de l'elefant, aquell nassó que fins aquella setmana, aquell dia, aquella hora, aquell minut no havia estat més gros que una sabata.

“Crec—digué el cocodril, i ho digué parlant entre dents, justament així,—crec que avui començaré menjant l'elefantó.”

Heu de pensar—petitons meus—que l'elefantó estava ja molest del tot i va dir parlant pel nas: “Mollau-me; me feis mal”.

Aleshores sortí la Serp Pitó de la Roca i parlà així: “Amic meu: si no saps estirar amb totes les teves forces i tot d'una, tenc l'opinió que la teva coneixença amb aquest estoig de pell (volia dir el cocodril) te durà dins el corrent del riu abans que hakis pogut dir: “Robinson”.

Així parla sempre la Serp Pitó de la Roca.

Tot d'una l'elefant s'assegué i estirà, i estirà, i estirà i els nas començà a allargar-se. El cocodril es ficà dins l'aigua que es tornà tota fangosa, i remenant la cua estirà, i estirà, i estirà,

El nas de l'elefantó s'allargava, s'allargava, s'allargava. L'elefantó feia tota la seva força amb les cames i estirava, i estirava, i estirava. El cocodril remenant la cua com un rem estirà, i estirà, i estirà i el nas de l'elefantó s'allargava, i s'allargava, i s'allargava, fent-li molt de mal.

L'elefantó sentí com li patinaven les cames i digué pel nas: “ 'Xò ja és massa.”

Però vingué la Serp Pitó de la Roca i, enrevoltant-se per les cames de darrera de l'elefantó, se va fer un bon nus i digué: “O viatger esburbat! ens dedicarem ara a fer una mica de força, perquè si no, és la meva opinió que aquest barco de guerra amb coberta cuirassada (volia dir el cocodril) te farà malbé la teva carrera.”

Així parla sempre la Serp Pitó de la Roca.

D'aquesta manera estirà fort i l'elefantó estirà i el cocodril estirà, però qui estirà més fort va ésser naturalment l'elefantó i la Serp Pitó de la Roca fins que el cocodril va amollar el nas de l'elefantó que va fer un tro que se va sentir d'un cap a l'altre del Limpopo.

L'elefantó s'assegué ben depressa, però abans va dir gràcies a la Serp Pitó de la Roca, després s'embolicà el nas amb fulles fresques de banana i el va ficar després dins el verd riu Limpopo perquè se li refrescàs.

“¿Per què fas això?”—demanà la Serp Pitó de la Roca.

“Perdonau-me,—digué l'elefantó—, però se m'ha allargat molt el nas i d'aquesta manera crec que s'arrufarà.”

“Hauràs d'esperar molt,—digué la Serp Pitó de la Roca—, hi ha gent que no sap el que li convé.”

L'elefantó va estar tres dies allà, esperant que el nas se li arrufàs, però el nas no se li arrufà i els ulls ja se li giraven.

Ja heu comprès—petitons meus—que el cocodril de tant d'estirar havia fet una trompa a l'elefant, una trompa igual a la que tenen tots els elefants d'ara.

Tres dies després va venir una mosca i li picà a l'esquena i abans que ell se donàs compte del que feia va aixecar la trompa i aixafà la mosca d'una trompada.

“Primer avantatge”—digué la Serp Pitó de la Roca. “No hauries pogut fer això amb un nas qualsevol. Prova de menjar una mica”.

Abans de donar-se compte, va prendre amb la trompa un feix d'herba, el va espolsar contra les cames i se'l ficà dins la boca.

“Segon avantatge”—digué la Serp Pitó de la Roca. “No hauries

pogut fer això amb un nas qualsevol. I ara ¿no creus que el sol és massa fort?”

“Sí que ho és”—digué l'elefantó, i abans de donar-se compte del que feia va xuclar una mica de fang i se'l tirà sobre el cap on li va fer com un barret humit i fresc que li gotejava per darrera les orelles.

“Tercer avantatge”—digué la Serp Pitó de la Roca. “No hauries pogut fer això amb un nas qualsevol. T'agradaria que t'atupassin, ara?”

“Perdonau, però no tenc ganes que m'atupin”—respongué l'elefantó.

“Crec que el teu nas,—va dir la Serp Pitó de la Roca,—t'ha d'anar molt bé per atupar qualcú.”

“Això ja m'agradaria”—respongué l'elefantó. “Gràcies, ho tendré en compte. Ara me'n vaig a ca meva a veure la família i ho provaré”.

L'elefantó travessà l'Àfrica, jugant amb la trompa. Quan volia fruita l'agafava de l'arbre amb la trompa i no tenia d'esperar que caigués com feia abans. Quan volia herba l'agafava amb la trompa i no tenia d'agenollar-se com abans. Quan hi havia mosques agafava una branca d'un arbre i la feia servir d'arruixador i, sempre que el sol era massa fort, se feia un barret de fang. Quan se sentia tot sol cantava amb la seva trompa i feia més soroll que tota una banda de trompetes. Va tórcer el seu camí per cercar un hipopòtam (que no era parent seu) i li va donar una bona atupada per quedar ben segur que la Serp Pitó de la Roca no li havia dit cap mentida de la seva trompa. Pel camí anava recollint totes les clovelles de meló que havia tirat de venguda, perquè, això sí, sempre fou un paquiderm curiós.

Un vespre va arribar a la seva casa i duent la trompa ben enrodillada digué: “¿Com estau?” Tots s'alegraren de veure'l i li digueren: “Ara te volem tustar per la teva curiositat”.

“¿Bah!—digué l'elefantó. “Crec que no sabeu res d'això, però jo sí que en sé: ara ho veureu.” I desenrotlant la trompa li va donar tota la llargària i va tustar els dos germanets.

“¿Rebananes!”—cridaren els germans. “¿On has après tot això? ¿Què has fet amb el teu nas?”

“El cocodril,—digué l'elefantó,—m'ha fet un nas nou vora aquell riu anomenat Limpopo. Li vaig demanar què és el que tenia per dinar i me va regalar un nas”.

La monea digué: “¡Quin nas més lleig!”

“Sí, però és molt útil”—va dir l’elefantó, i agafant la seva tia, la monea, per una cama la va tirar damunt un vesper.

Aleshores l’elefantó va donar una bona atupada a tota la seva família fins que els deixà ben calentets; arrabassà les plomes de la cua de la seva tia, l’estruç, i agafant per una cama la tia girafa la va arrossegar sobre un esbarzerar i al seu oncle, l’hipopòtam, li bufà dins l’orella quan feia la sesta, però mai no deixà que ningú tocàs l’ocell de l’esbarzerar i tot això va ésser tan meravellós que la seva família se’n va anar corrents vora el verd i fangós riu que es diu Limpopo, on hi ha tants d’arbres de la febre, perquè el cocodril els allargàs llurs nassos.

De tornada ja no s’atuparen més i des d’aquell dia tots els elefants que veuràs i també els que no veuràs tenen una trompa exactament igual a la que va sortir a l’elefantó.

Per ponent i per llevant
van sis criats meus cercant
tot el que jo vull saber.
Procur que mengin ben bé
—un plat de sopa molt bona—
i a les sis van a fer nona.

El nom que tenen
bé us el diré,
puix s’anomenen
Quan, Qui, Per què,
Com, On i Què.

Conec molts de petitons
que tenen quatre milions
de criats, que al dematí
ja se posen en camí
vers ponent i vers llevant
i tot ho van demanant.

El nom que tenen
bé us el diré,
puix s’anomenen
Quan, Qui, Per què,
Com, On i Què.

JOAQUIM VERDAGUER, TRAD.

EMÍLIA BERNAL A MALLORCA ¹

AIXÍ com la poesia vertadera no necessita pròleg, el poeta, quan ho és de debó, no ha menester del braç de cap *chevalier servant*. Però, perquè no pugui imputar-se'm com a descortesia el que no fóra més que convicció sincera, heus-me en el cas d'haver d'accedir, pregat pels amics de l'Associació per la nostra cultura, a fer la presentació —tan poc escaient als meus mèrits com, altrament, afalagadora— de la insigne poetessa cubana que, hostessa de Mallorca per uns dies, ens honra avui amb un recital dels seus versos.

Nascuda al cor mateix de la seva terra, al Camagüey, la pàtria heroica i preclara d'Agramonte i Gertrudis de Avellaneda, ella mateixa ens conta la seva infantesa trista i torturada en un llibre original i ple d'emoció que titula estranyament *Layka-Froyka*. En ell ens pinta amb colors vius la vida colonial de la seva terra, la set d'independència del seu poble i la conflagració del 95 que acabà amb la dominació espanyola. Professora de Gramàtica i Literatura a l'Escola Normal de l'Havana, continua així la tradició de la seva mare que exercí periòdicament el magisteri a diferents pobles de l'illa.

El seu primer volum de versos, *Alma errante* (La Habana, 1916), representa un dels moments àlgids del modernisme literari que, importat de França per Rubén Darío, romp els motllos vuitcentistes de la tradició poètica espanyola subsistent. En el llibre *Como los pájaros* (San José de Costa-Rica, 1919), potser el menys interessant, manté la primera volada, i *Vida, Los nuevos motivos* (Madrid, 1925) i, sobretot, *Exaltación* (1928), marquen el punt culminant de la seva obra.

La característica dels seus versos és una sensibilitat exacerbada al servei d'una imaginació audaç i fluida. La seva poesia tendra,

¹—Paraules de presentació que precediren al recital de poesies que tengué lloc el dia 7 d'aquest mes, en el "Círculo Mallorquín", organitzat per l'A. per la C. de M.

mòbil, apassionada, és el crit d'una ànima dolorida que lluita com una flama per atènyer des de la pròpia atmosfera els horitzons de la seva ansietat perpètua. Els seus versos

*Quiero pasar por la vida
como el fuego por la llaga,*

que encapçalen el seu llibre *Vida*, poden ésser el seu lema.

L'any 1919 començà el seu llarg pelegrinatge sentimental pel nou i l'antic món. Lusitània i Catalunya foren per a ella sojorn de predilecció i vas d'espirituals intercanvis: filla de l'antiga Amèrica espanyola, la seva pàtria és Ibèria; a ella dedica el seu llibre *Exaltación* i a ella es reintegra espiritualment. Belles proves en són les seves traduccions de *Os Sonetos* d'Anthero de Quental, que aparegueren a Madrid amb un pròleg d'Oliveira Martins i un assaig biogràfic de la traductora, les de Guerra Junqueiro i d'Antonio Nobre, Guimerães, Dantas i Bilac, la de gran part de la lírica gallega de Rosalía de Castro i de quasi tota l'obra dels catalans Ventura Gassol i Joaquim Folguera, a més de la de diverses poesies de Verdaguer, Maragall, Carner, Maseras i del nostre plorat mestre Joan Alcover.

Aquest corrent de generosa simpatia vers el multiforme solar integral de la pàtria es desdobla altrament en múltiples conferències sobre escriptors de la seva terra, que compilà sota el títol de *Cuestiones Cubanas* (Madrid, 1928), llegides a les Universitats de París, Madrid i Coïmbra, i en nombrosos recitals dels seus versos, donats a Barcelona, Madrid, Lisboa, Coïmbra i Nova-York.

Cordialment agraim la visita de l'hostessa il·lustre, a qui donam la nostra efusiva benvinguda. No fa gaire que les lletres americanes contemporànies feren aquí, amb Rubén Darío, llur entrada triomfal. Acolleixi avui Mallorca amb el mateix fervor la germana espiritual d'aquell

*...home intensament pàllid
que la dolça lira punteja per joc
i a terra hivernenca porta un alè càlid,
porta un alè jove del país del foc! ¹*

GUILLEM COLOM

1—JOAN ALCOVER, *L'Hoste, Capaltard*, Gustau Gili, Barcelona, 1909.

LLETRA AL DIRECTOR

ENTORN DE L'ORTOGRAFIA

LA NOSTRA TERRA m'ha fet l'honor de dedicar un comentari al meu modest llibret "Ortografia Mallorquina". Agraesc aquesta atenció, al Sr. Director de la revista i a l'autor del comentari, les inicials del qual (J. B.) coincideixen amb les de l'autor d'un "Curs pràctic d'Ortografia i Elements de Gramàtica" de recent publicació.

El Sr. J. B., en principi, fa la crítica així com a mi m'agrada i entenc que s'ha de fer: lloant les coses laudables i retreient aquelles que el crític considera defectuoses. Així la crítica és instructiva i compleix una missió doctrinal. Però en l'aplicació d'aquest principi general als casos concrets, me sap greu haver de manifestar que a mon entendre són inexactes o improcedents alguns retrets que el crític ha cregut oportú fer-me. I com certes afirmacions seues podrien fer creure que jo he tractat de defraudar el públic donant-li una ortografia adulterada, me consider obligat a rectificar-les raonadament.

Diu el Sr. J. B.: "És de doldre que l'autor no hagi seguit decididament el sistema de l'Institut en algunes grafies que apareixen en el curs d'aquesta [obra], especialment en els exercicis que acompanyen les lliçons, com *seues* (per *seves*), *vellar* (per *vetlar*), *balle* (per *batle*), *sistematisar* (per *sistematitzar*), *tant mateix* (per *tanmateix*), etc., algunes de les quals potser són simples errades d'impremta."

He de fer constar que, deixades de banda les errades d'impremta, en el meu llibret no hi ha cap desviació o incompliment de les Normes Ortogràfiques de l'Institut. En la portada i en la lliçó preliminar vaig prometre exposar aqueixes normes, i ho he complit feelment, no limitant-me a observar-les "en general", sinó observant-les en absolut.

En ço que es refereix als casos que el crític retreu, vetaquí la meua explicació justificativa:

a) *Seues* no és una variant merament ortogràfica de *seves*, ni *sistematisar* és una mera variant ortogràfica de *sistematitzar*: són vertaderes variants de pronúncia. No són les normes ortogràfiques les que han de prescriure una o altra d'aqueixes formes, i realment les Normes de l'Institut no en parlen.

b) *Vellar* i *balle*, amb *ll*, són les grafies adaptades a les prescripcions de l'Institut, i no comprenc com se puga afirmar que segons les Normes cal escriure *vetlar*, *batle*. Sobre el so de *l* doble, la Norma 7.ª diu: "mentre no es convengui a representar la *l* palatal altrament que amb el símbol *ll*, la *l* doble serà escrita intercalant un punt alçat entre les dues *l*: *carretella*, *putxinelli*, *collegi*, *intelligència*, etc."; i ja no torna parlar d'aquest so de *l* doble, ni cap Norma diu que en certs casos s'haja d'escriure *tl*. Confirma això mateix En Pompeu Fabra en el § 37 de la "Exposició de l'Ortografia Catalana segons el sistema de l'Institut", on diu: "El so de *l* doble o geminada és representat pel símbol *ll*"; i no diu enlloc que s'haja d'escriure *tl*. De manera que escrivint *balle* i *vellar*, no faig altra cosa que adaptar-me estrictament a les Normes. No dubt que el Sr. J. B. té les seues raons per escriure *tl*; però no és just que invoqui el sistema de l'Institut, allà on aqueix sistema no li dóna cap raó.

c) *Tant mateix* per *tanmateix* és un lapsus. Però la causa de no haver-me fet mal d'ulls la grafia *tant mateix* quan vaig corregir les proves, és que en realitat és més correcta etimològicament que l'altra forma, adoptada avui en l'ortografia corrent.

També diu el Sr. J. B. que no considera encertada la forma en què jo contrec l'article dialectal *es* amb les preposicions *a*, *de* i *per*. Jo escric *a's*, *d'es*, *p'es*; ell creu millor escriure *as*, *des*, *pes*, per tal que guardin simetria amb les grafies *al*, *del* i *pel* de l'article literari. No tenc molt d'interès a mantenir l'apòstrof; però he dir que, si el vaig adoptar, fou per evitar que les formes d'article *as*, *des* i *pes* se confonguessin amb el substantiu *as*, amb la preposició *des* i amb el substantiu *pes* (de *pesar*). Crec que a l'evitació de confusions, a la major claredat de l'escriptura, val la pena de sacrificar-hi la inútil simetria gràfica de les formes d'ambdós articles.

Per la mateixa raó de claredat, he posat guionet i apòstrof, segons els casos, darrera les partícules *so* (dels noms de possessió) i *ca* (contracció de *casa*). Me sap greu que tampoc no hi haja hagut coincidència en aquest punt amb l'autor del "Curs pràctic d'Ortografia".

Per acabar, vull sortir a camí a una possible objecció. Qualcú podrà estranyar-se que jo diga que no admet com a matèria ortogràfica allò que implica una variant de pronúncia, allà on en la meua "Ortografia Mallorquina" don regles sobre molts de casos de variants no sols fonètiques sinó també morfològiques.

És ver que en el meu llibret he dedicat una lliçó a certs *Casos especials*, que en bona part surten del domini estricte de l'Ortografia i pertanyen pròpiament a la Fonètica i a la Morfologia. Com jo no tenia l'intent de publicar un tractat de Gramàtica, vaig creure oportú de suplir a la necessitat que se'n sent, incloent dins el curset d'Ortografia els casos més importants d'acomodació del nostre dialecte a les formes gramaticals literàries. La preceptuació de si cal escriure *noltros* o *nosaltres*, *vostre* o *vostro*, *llengo* o *llengua*, està fora del sistema ortogràfic general, i sols per una ampliació del camp propi de l'Ortografia la hi he pogut incloure. Però aquesta inclusió de certs casos gramaticals dins l'Ortografia era una pura concessió meua; en publicar una "Ortografia segons les normes de l'Institut", la meua obligació quedava reduïda a ensenyar el sistema purament *ortogràfic* de l'Institut; res m'obligava a ensenyar o aplicar tot el seu sistema *gramatical*, al qual pertany la qüestió de si un sufix és *isar* o *itzar*, o de si la forma femenina del pronom seu és *seua* o *seva*.

FRANCESC DE B. MOLL

*

COM a signant de la crítica (de la qual no vaig tenir inconvenient d'encarregar-me—malgrat ésser autor d'un altre llibre semblant—perquè podia fer-la, en conjunt, merescudament favorable) a què es refereix el culte company En Francesc de B. Moll en l'anterior article, vull agrair-li l'interès que demostra per la meua modesta opinió i exposar breument les raons per les quals no vaig creure improcedents els petits retrets que la meua crítica contenia.

Les formes *seues* i *seves*, *sistematitzar* i *sistematitzar* són, realment, variants de pronúncia; però, com diu molt bé En Francesc de B. Moll en els Preliminars de la seva "Ortografia Mallorquina", el criteri

d'escriure exactament com parlam ens duria a tenir tantes ortografies com variants de pronúncia. Per evitar aquest inconvenient, l'Institut es decideix per una de les pronunciacions i adopta les formes *seves* i *sistematitzar*. La forma *seves* (amb *v*) és, precisament, la normal a Mallorca. Per la mateixa raó s'escriuen amb *ll* mots com *palla*, *cella*, etc., i amb *t* mots com *caritat*, *unitat*, etc.

Per escriure mots com *carretella*, *collegi*, *intelligència*, etc., l'Institut adopta, efectivament el dígraf *ll*; però escriu amb *tll* mots com *batlle*, *vetllar*, *ametller*, etc., als quals corresponen les formes mallorquines *batle*, *vetlar*, *ametler*, etc. El fet que una consonant sigui doble en la pronunciació no és raó perquè s'hi escrigui sempre, perquè aleshores caldria escriure amb *n* doble el mot *cotna* (pronunciat *conna*), amb *m* doble el mot *ritme* (pronunciat *rimme*), amb *t* doble el mot *pacte* (pronunciat *patte*), etc., la qual cosa no fa l'Institut.

L'Institut, finalment, no diu res, que jo sàpiga, referent a la manera de contreure les preposicions *a*, *per* i *de* amb els articles dialectals o les partícules *Ca* i *So* amb els articles definits i els personals. Per analogia amb les formes literàries *al*, *pel*, *del*, etc., preferesc les formes *as*, *pes*, *des*, etc., i per evitar confusions preferesc escriure sense apòstrof formes com *Can* i *Son*. Crec possibles, però, les formes *a's*, *p'es*, *d'es*, *Ca'n*, *So'n*, etc.

Les petites diferències exposades no resten al meu criteri cap mèrit a l'esforç unificador que representa l'"Ortografia Mallorquina" d'En Francesc de B. Moll, del qual ens hem de felicitar els que sempre hem treballat per la completa unificació ortogràfica del nostre idioma.

JAUME BUSQUETS

LE CORBUSIER I L'URBANISME

CAL ALLIBERAR-SE DE TOT ESPERIT ACADÈMIC *)

EL tema: arquitectura i urbanisme, és tan vast! tan inquietant! té les rels dins de tants esdeveniments, es precipita per si mateix en tan llunyanes perspectives que en podria fer cent conferències i encara em quedaria curt...

Malgrat que durant vint anys hagi perseguit pas a pas les recerques i malgrat sembli que aquestes recerques poden convergir en un sistema clar, simple i sencer, no deixa d'ésser una prova perillosa l'intentar justificar-se amb demostracions precises, perquè sempre cal fer-se noves preguntes, cal corregir-se i fins cal contradir-se moltes vegades. En una paraula, és una cosa útil sotmetre a un veredicta general tota sèrie de fets encadenats que constitueixen una doctrina.

El mot *doctrina* no m'espervera. Sovint he estat titllat de doctrinari. Doctrina vol dir un feix de conceptes que roden íntimament uns damunt els altres segons les lleis de la raó.

Encara serà bo d'infiltrar a aquesta doctrina meva una impulsió i raons més raonables i un propòsit, per tal que obligui a l'adhesió. És precís que esdeveniments peremptoris ens forcin a arrabassar les arracades dels hàbits seculars, fitant el desconegut, forjant una actitud nova als nostres pensaments, assignant finalitats més fecundes als nostres gestos i saccejant brutalment l'*statu quo* mantingut durant tant de temps pel mecanisme governamental i omnipotent de les Acadèmies, encarregades de resumir la professió de fe asseguradora dels pobles.

*) Del llibre *Précisions*.

La professió de fe acadèmica no és més que una ullera; una mentida; constitueix el perill de l'època.

El món està en plena perturbació.

Un esdeveniment nou ens ha sobrevingut: *el maquinisme*.

El formidable segle de les conquestes científiques, el XIX, ha operat la transformació molecular del món; nosaltres ja no estam enllaçats amb l'ahir; som un altre cos social: ha nascut una època maquinista, succeint a l'època premaquinista que remunta ben lluny a través de la història. S'ha girat una pàgina.

El maquinisme ho ha trasbalsat tot:

les comunicacions: abans els homes organitzaven llurs empreses a l'escala de llurs comes. El temps tenia una altra durada. La noció de la terra era d'una grandària sense fites. La flora humana (vull dir amb això les flors espirituals produïdes per l'esperit creador) era diversificada, múltiple; els usos i costums, les maneres d'obrar i de pensar, tota la comunitat era regida per innumbrables petits centres administratius semblants als petits nuvolets matinals, que representen la forma primària d'agregació, d'administració: d'un sol punt avui es maneja tot allò que es pot percebre des d'aquest punt, tot allò que es pot controlar...

la interpenetració: un dia Stewenson inventa la locomotora. Tothom se'n riu. Però els homes de negocis (primers capitans d'indústria que vénen a ésser nous conquistadors) prengueren aquest invent com una cosa ben seriosa i feren demanda de mil concessions. Mr. Thiers, l'home d'Estat que governava la França, intervenia tot sovint al Parlament suplicant als diputats que s'ocupassin de coses més serioses: «Mai per mai un camí de ferro (interpretau el terme així: *un camí que s'ha de construir amb ferro*) no podrà lligar dues ciutats...»

Han arribat el telègraf, el telèfon, els vaixells, la T. S. F., i heus ací la televisió. Un mot llançat de París arriba a Amèrica en una fracció de segon. ¡Les llargues operacions intercontinentals que requerien ritmes anuals, obeeixen avui a cadències horàries. Estols d'emigrants travessen els mars, noves entitats nacionals sorgeixen en refondre's totes les races i tots els pobles. Una generació basta per aquesta alquímia fulminant. Els avions volen per tots els vents: l'ull aguilenc d'aquests aparells escruta el desert i perfora la selva verge. Accelerant la interpenetració, el ferro, el telèfon fan entrar la província dins la vila, la vila dins la província...

l'anullació de les cultures regionals: tot allò que crèiem que era

més sagrat: la tradició, el patrimoni ancestral, la idea de campanar, l'expressió lleial d'aquesta primera cèl·lula administrativa ha caigut i mort. La impremta pot dir-se veritablement que és del XIXe segle; el periòdic, que tot ho veu i tot ho coneix, és del XIXe segle. La fotografia també, el cinema també. I «el sonor» és tot just un nadó.

Així, tothom llegeix tot el que passa. Cada migdia coneixem i polsam la palpitació entera del món. Dins les nostres sales de cinema sentim la veu de l'oceà quan bat damunt les roques més allunyades, sentim els crits de la gentada d'un *match* de boxa de l'altre hemisferi del planeta. Escoltam les més diverses llengües i fins els cants melodiosos dels salvatges. Veim la vida, amb tots els detalls, dels xinesos, dels yankis, dels alemanys, dels francesos. Tots els paisatges ens són familiars. Veim baixar el pescador d'ostres al fons del mar i el llampec del tiburó quan salta. Una coneixença extraordinària ens és donada. La terra és petita: sabem de què és feta: el misteri s'ha esvaït: hem vist els blocs de glaç del pol nord.

I la locomotora i els transatlàntics ens porten els vestits de Londres i les modes de París. Vosaltres mateixos¹ porteu com a capell el bombí!...

Una dissolució fenomenal es produeix a totes hores. Només els fets que estan per damunt de l'abast maquinista semblen resistir: els negres resten negres i els índics, roigs; però sang negra s'infiltra en els blancs i sang índica en els negres i en els blancs.

Els ploramiques tiren grans invectives contra la màquina pertorbadora. Els intel·ligents actius diuen, en canvi: aprofitem ara que es pot la fotografia, el cinema, el disc, el llibre, la revista com a testimonis sublims de cultures seculares: és estudiant que trobarem la lliçó de demà. Tot això és el "fidel contrast" de la grandesa humana. Nosaltres hem de forjar una nova grandesa de l'època maquinista, fesomia nova de l'ànima nova dels nous temps.

I aquesta interpenetració accelerada s'escorre pertot com una taca d'oli, ho contagia tot, amb ímpetu devastador, brutalitzador, destroçador. Una mena de dansa macabra fa els seus visatges cíncics damunt tot allò que era pur i noble.

Una set d'or havia embolcallat aquesta generació que passa. Qui explicarà un dia per què la lletjor, l'horror, el fals foren el malèvol aliment del nostres pares? Vosaltres, Amèrica del Sud i del Nord, Europa sencera, vosaltres que us havíeu erigit en mestres, que

1 Es dirigeix a un públic sud-americà. (N. del T.)

portàreu aquesta cèlebre cultura als xinesos, als hindús, als alarbs, als japonesos, tot ho féreu sota el signe torturador de l'engany, de la més desvergonyida pretensió, de la menys dissimulada abdicació de la dignitat! Jo pens que aquesta persecució de l'or per l'or és un enviliment de l'ànima i si l'home no està animat d'una intenció enlairada, no té raó d'existir. Sense intencions elevades, sobrepujen els baixos instints, i aquests, en realitat, han saccejat el món. Per això dic que el segle XIX, destructor de totes les civilitzacions, fou sublim...

un canvi sobtat, intens en la família i en la ciutat: el treball ja no es reparteix com abans: el pare de família ja no representa la clau d'un règim hieràtic. La família ha estat ferida de mort. Els fills i les filles, el pare i la mare parteixen cada matí cadascú per la seva banda, a obradors distints, a fàbriques diverses. S'han assecat tots els contactes, bons i dolents. Han prevalgut aquests corrents socials nous que, dia per dia, transformen l'estat molecular del món.

Aquella casa pairal de l'antigor ha perdut la seva ànima. La casa està oprimida pel desordre: cadascú porta a la vella casa una partícula de creença, un ideal distint, el seu fetitxe; aquests fetitxes diversos dins la vella casa creen un afrós terrabastall i la família, pels quatre costats, s'enruna.

La ciutat? Ella és la integral dels cataclismes casolans. És l'addició de totes aquestes coses desapropiades; és una cosa equívoca. La tristesa pesa damunt ella. Quina punyent malinconia en el fons! I quina màquina admirable damunt la qual, l'home, dins tantes de runes, dins un estat tan precari, cerca, encara, amb obstinació, un nou equilibri! La ciutat ha esdevingut gegantesca sobtadament: tramvies, trens de suburbi, autobusos, metro, fan un brogit quotidià frenètic. Quina disbauxa d'energia, quin tudament per tot arreu, quina manca de sentit!

No s'ha creat encara la jornada de treball de l'època maquinista. I quan jo la reclamava en un escrit ¹ un senador m'increpava cruament: «Amb quines coses us mesclau vós? ocupau-vos d'urbanisme!»....

una ruptura brutal, ràpida

dels costums seculars
de les maneres de pensar.

¹ *Vers le Paris de l'époque machiniste.*

Tot és fals
es sent a dir.
Cal reajustar:
els conceptes morals,
els conceptes socials.....

Siguem precisos: la premisa de l'home és la llibertat.

Fassem de la paraula, fets.

I ací em teniu a la mateixa medulla del meu tema: arquitectura i urbanisme. Jo em sent amb els colzes lliberts. Puc, doncs, denunciar ara l'*academisme* en nom del que hi ha de més profund en els nostres cors: obrar animats de l'esperit de veritat.

Els tres grans fonaments de l'urbanisme han entrat en joc:

la sociologia,
l'economia,
la política.

Nosaltres adoptam unes habituds noves,
aspiram a una nova ètica,
cercam una nova estètica,
I tot això, amb quina autoritat?

Ens queda una *constant* : l'home, amb la seva raó i les seves passions—esperit i cor—i, en l'afer de l'arquitectura, l'home *amb les seves dimensions*.

Qui ha estat el pertorbador?
Qui ha introduït l'època maquinista?
L'enginyer.

La seva obra cobreix el món : ella l'ha posat en moviment. Trobareu superflu que jo insisteixi. Només us conjur a que vosaltres mateixos tracteu d'apreciar l'enormitat de l'esdeveniment transportant-vos cent anys enrera. Voldria que us sentísseu empesos per aquesta gran onada que està a punt d'esclatar i que constitueix una mena de trasbalsament còsmic que ningú no pot aturar.

Qui és el visionari, el lector, el profeta que se projecta al davant encara de la marxa dels esdeveniments?

El poeta.

Què és un profeta? Aquell que, al mateix cor del terbolí, sap veure els esdeveniments, sap llegir-los. Aquell que percep les causes i denuncia els efectes, classifica, proclama els efectes.

El poeta és aquell que mostra la veritat nova,

L'aspecte dels temps presents? La brutalitat de la xifra, del pes, de la quantitat, del benefici, del cop de puny (pot ésser això moral?)

Pot ésser això altra cosa que un negre abisme, una decadència, una desesperació?

Tot va cap a la mort i no sabem com, però sabem que el major *sofriment* és degut a *tenir els peus posats damunt l'ahir*.

Giram l'esquena al carner, al podrimener i veim una aurora violenta.

Per què evocar els carners? Les emanacions d'innombrables coses mortes investen cap al nostre olfacte. La màquina moderna encara està moguda per comedians mandrosos. Hi ha els fruïdors, els beneficiaris, aquells que es troben bé i resisteixen a moure's. Ells són les aixetes per on s'escola l'energia nacional. En biologia, és una feréstega malaltia el càncer, que porta a la mort per sufocació.

És l'academisme que s'aferra així als punts vitals del cos social.

Què és l'academisme?

Definició de l'acadèmic : aquell que no jutja per si mateix; el que admet l'efecte sense controlar la causa.

el que creu veritats absolutes i mai no fa intervenir el seu «jo» en res.

Pertocant a nosaltres—arquitectura i urbanisme—academisme és admetre fórmules, mètodes, conceptes que existeixen i mai no demanar-se «per què» existeixen.

En el tràfec de la vida quotidiana, la gran massa de gent pensa acadèmicament. Obeeix: és més fàcil. Però en l'hora exacta que vivim aquesta obediència posa la gent en contradicció amb si mateixa, car en lloc de reaccionar degudament, es deixa portar per prejudicis codificats, etiquetats, venuts per traficants però garantits per les Acadèmies (i hi ha moltes classes d'Acadèmies!).

Aquest estat d'esclavatge no duu cap benaurança; al contrari. Ens fa viure en un cafarnaum de coses il·legals. Convencionalismes, rutines, paraules de liquidació. Tot el que ens volta, totes les cases

que la gent s'edifica, les ciutats on viu, la vida social que respira, la moral a què ella es sotmet, tot fa olor d'inexacte, d'inaapropiat, d'inconvenient, de bancarrota. I els minuts de la vida s'escolen sense una joia veritable. És el feixuc apagaciris posat sobre les aspiracions humanes. És conduir-se segons uns mots d'ordre i *no segons si mateix*. És l'opressió i aquesta opressió és instigada per les Acadèmies! L'Acadèmia de Belles-Arts fixa les normes de bellesa i altres acadèmies literàries pel teatre, el cinema, el llibre, intoxiquen els cors crèduls dels artificis més enganyosos.

Jo he experimentat, en una vida desproveïda de quietud, la forta joia del «com» i del «per què».

«Com?» «Per què?»

Se'm titlla avui de revolucionari i vull confessar-vos, tanmateix, que no he tengut més que un mestre: el passat; una sola formació: l'estudi del passat.

Tot,

molt de temps,

encara avui: els museus, els viatges, el folklore. Inútil d'evolucionar, veritat? M'heu comprès: he trescat i m'he internat per tot allà on hi havia obres pures—la del rústec i la del geni—sempre amb la meua pregunta als llavis: «com, per què?»

He après en el passat la lliçó de la història: raó d'ésser de les coses. Tot esdeveniment i tota cosa és «a conseqüència de...»

És per això que jo romanc sense paraula davant les escoles i perquè he refusat les càtedres que se m'han oferit.

Collocat enfront dels esdeveniments contemporanis és amb la major ingenuïtat (però amb quina obstinació, amb quina insistència, amb quina atenció anguniosa) que deman: «com, per què?»

Mai no es podrà midar abastament aquest *com* i aquest *per què*, posats amb tota simplicitat, però també coratjosament, ja que avui ens duen una resposta temerària, insòlita, trastornadora, revolucionària. És que les dades del problema, la raó del *com* i del *per què* són avui més entremaliades del que hom creu.

L'enginyer fou el pertorbador, l'aportador dels fets, l'home predestinat del «com» i del «per què». Per això mateix ell s'escorre pel pendent llenegadís de la resposta!

Jo he posat l'enginyer entre l'espasa i la paret. El meu llibre *Vers une architecture* li fou dedicat en gran part. Una mica per anticipació. Jo pressentia més tost «el constructor», l'home nou dels temps nous.

Enginyer és anàlisi i aplicació dels càlculs; constructor, síntesi i creació.

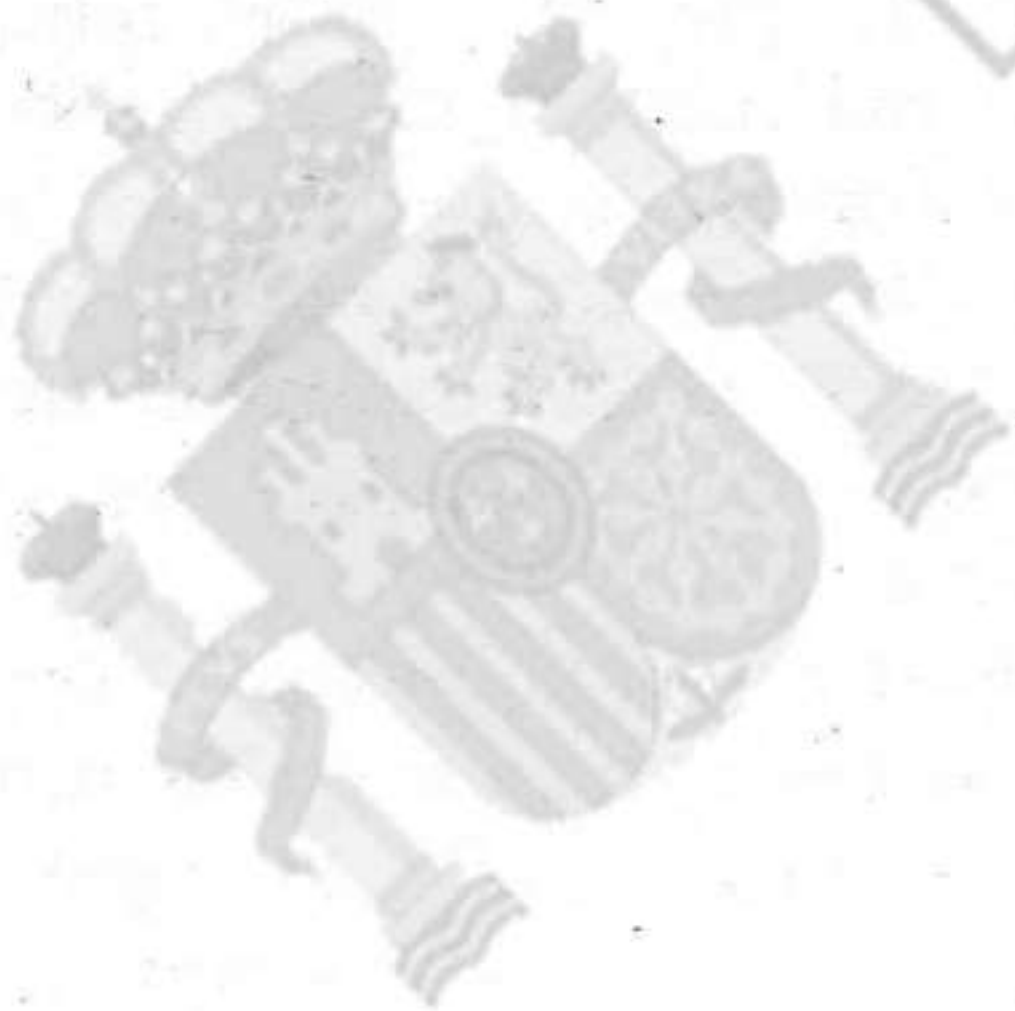
Remarcau això: l'enginyer, admirable en les seves tasques meticuloses, inclinat damunt la seva regla de càlcul, es torna sovint contra les criatures que ell ha infantat. No creu més que en la mecànica funcional. No reconeix cap organisme de pensament. Ell no coneix la seva pròpia obra: la sofreix.

Quan la noció del temps nou sigui entesa, quan l'harmonia contemporània sigui assimilada, exaltada per un esperit nou, conquistada mitjançant la resolució global d'anar sempre *endavant* i no *endarrera*, quan nosaltres tornem *cap al camí vertader*, naixerà el constructor i la immensa producció dels temps s'orientarà unànimament cap a la claredat, l'alegria, la nitidesa. L'hora està pròxima, creieu-me. Es dona simultàniament en tots els països, a Sudamèrica, com a França, com al Japó.

Però cal que d'antuvi i de tot arreu l'espectre academicista sigui desterrat.

És precís no pensar mai més en acadèmic.

GUILLEM FORTEZA, TRAD.

ASSOCIACIÓ PER LA CULTURA DE MALLORCA

CRÒNICA

COMUNICACIONS TRAMESES.—Una instància al Sr. President de l'Excel·lentíssima Diputació de Balears per adherir-nos a la petició de prestigiosos elements de Menorca i Eivissa que demanen la creació de Càtedres d'Estudis Baleàrics, i en la qual ens oferíem a facilitar gratuïtament aquests estudis als qui els vulguin seguir. Al mateix temps, demanam que per evitar una anarquia lingüística sia declarat oficial a dites Càtedres l'obra del consoci Sr. Jaume Busquets, editada per aquesta Associació, titulada "Curs pràctic d'Ortografia i Elements de Gramàtica". Pel que es refereix a les dues illes germanes aconsellàvem que es subvencionés a una persona competent de cada una d'elles perquè regentin aquestes càtedres.

Altres cartes a alguns Delegats de pobles.

COMUNICACIONS REBUDES.—Un ofici de la Comissió Gestora de l'Excel·lentíssima Diputació de Balears on ens comuniquen que en la sessió tinguda el dia 24 d'aquest mes "va acordar acceptar sincerament i profundament agraïda el vostre patriòtic, desinteressat i gentil oferiment" i que s'adopti per als citats estudis baleàrics l'obra "Curs pràctic d'Ortografia i Elements de Gramàtica". Acollint la nostra suggerència, encomana al Sr. Joan Hernández i Mora i al Sr. Isidor Macabich que cuidin a Menorca i Eivissa respectivament, a manera d'assaig, de facilitar el coneixement de la nostra Cultura i, sobretot, difondre l'estudi de la Llengua, Literatura i Història regionals.

LECTURA DE POESIES.—Organitzada per la nostra Associació tingué lloc el dia 7 al Saló Montenegro del "Círculo Mallorquí" una lectura de poesies que donà l'exímia poetessa cubana Emília Bernal.

Hi assistí, fins omplir l'elegant saló, una nombrosa concurrència que ovacionà repetides vegades, ben merescudament, la il·lustre poetessa. El consoci Sr. Guillem Colom en féu la presentació amb un estudi acuradíssim que es publica en el present número.

PUBLICACIONS.—S'ha posat a la venda el "Calendari Mallorquí per a 1932" editat per la nostra Associació. A més de les seccions de l'any passat, porta treballs originals sobre Arboricultura, Recerca d'aigües subterrànies, Equivalències de pesos i mesures i un gràfic sobre la pluja a Mallorca amb dades de l'Estació Enològica de Felanitx. L'Associació ha procurat que el nostre calendari atengui realment a les necessitats de l'illa i així es diferenciï dels altres que veuen la llum pública.

E L S L L I B R E S

DARDER PERICÀS, BARTOLOMÉ.—*Investigación de Aguas subterráneas para usos agrícolas.*—Biblioteca Agrícola Salvat, Barcelona.—1932 (?).—541 pp.

Amb aquest títol publica el nostre amic Bartomeu Darder, culte catedràtic a l'Institut de Tarragona, un treball de més de cinc-cents planes on exposa el passat i el present del problema de la investigació d'aigües subterrànies.

El llibre que ens ocupa consta de tres parts. En la primera tracta de l'origen de l'aigua subterrània i dóna unes idees bàsiques de Geologia. En aquesta part, naturalment, estudia la solució dels règims d'aigües amb la naturalesa del terrenys. Completa aquesta part un estudi de diversos manantials, amb talls geològics ilustratius ben triats que fan intel·ligible, inclús per als no versats en Geologia, l'explicació del text; i una descripció de diverses conques artesianes d'Europa.

En la segona part s'ocupa dels mètodes d'investigació de l'aigua subterrània. La part que fa referència als mètodes hidro-geològics—sinó per la seva originalitat per la claredat d'exposició—és la millor del llibre. En canvi, sembla una mica migrada l'exposició que fa en quinze pàgines dels mètodes geofísics.

Les darreres 150 pàgines les dedica l'autor a l'estudi de la investigació de l'aigua per mitjà de la vergueta. Fa la recopilació de totes les dades que l'autor ha anat donant a conèixer en diversos treballs i en certa manera és una *mise au point* de tot allò que fa referència a aquest problema.

En l'estudi crític que fa l'autor sobre les causes dels moviments de la vergueta s'inclina a creure que la causa del moviment no és produïda per cap contracció muscular reflexa o voluntària, sinó que és determinat per un joc de forces que actuen sobre la vergueta (o sobre el pèndul). El que no hem pogut trobar en tot el llibre, que hem llegit curiosament, és cap raó que avaluï aquesta teoria. ¿Com pot l'autor creure que les forces actuen sobre la vegella i no sobre l'individu, si ell mateix reconeix que hi ha individus sensibles i no sensibles?

En la part tercera tracta de l'aspecte econòmic de la investigació d'aigües subterrànies.

El llibre, en conjunt, tant per la forma amena en què està escrit, com per la profusió de figures que l'illustren és dels que hem celebrat haver llegit.

La presentació tipogràfica és excellent.—A. G.

MULET I SANS, GABRIEL.—*Solitaris.*—Tip. S. Calatayud, Sóller.—208 pp.

Don Gabriel Mulet (e. p. d.), que encara era entre nosaltres quan escrivíem aquestes retxes, a través d'una llarga vida dedicada a les qüestions financeres i aranzelàries, havia aconseguit un prestigi ben guanyat; però és això tan diferent de les tasques gens fructíferes de la poesia, són tan diverses i molt sovint oposades les activitats econòmiques i les literàries, que quan vàrem rebre un volum de

poesies del Sr. Mulet, haguérem de fer un esforç per convèncer-nos que l'autor era el mateix home que s'havia fet un nom a través de les cotitzacions, les duanes i els projectes de ports francs.

Contribuïa encara a aquella sensació d'estranyesa el fet gens corrent que un home que ja havia complit 75 anys tengués lleure per dialogar amb les Muses; decisió abastament per fer coneixença amb el gran públic. Però el fet és que de la mateixa manera que Gutiérrez Gamero ha fet "Mis primeros ochenta años", el Sr. Mulet va iniciar la publicació de la seva producció poètica quan ja els anys havien blanquejat copiosament la seva testa.

Però la neu que coronava la persona no fou abastament per apagar el foc de joventut de l'ànima de l'autor, no fou prou per ofegar la inspiració, de la qual en sortí aquest tom de poesies.

Poesia humil i serena és aquesta de Don Gabriel Mulet. La tranquil·litat espiritual i la bondat ingènita traspuen de les planes d'aquest llibre, en el qual no trobareu les espines de geni d'un Costa i Llobera, ni l'emocionada vibració d'un Joan Alcover; però sí un corrent manso i cordial, amarat de modèstia, pel qual discorre una inspiració autèntica, una poesia que no surt d'un correcte to menor, sense que hi faltin sovint composicions maselles d'emoció i proves ben reeixides de poeta mereixedor de tal nom.

Ha prologat aquest tom—imprès a Can Calatayud, de Sóller—Mn. Antoni M.ª Alcover. No diríem tota la veritat, sinó esmentàvem com a únic defecte el de no haver-se sotmès l'autor a les Normes de l'Institut d'Estudis Catalans, ja que l'ortografia usada és un anacronisme, gairebé proscrit per tots els escriptors en la nostra llengua.

PONS, ANTONI.—*Dos Estatuts del Govern de Mallorca.*—Estampa d'En Guasp.—Ciutat de Mallorca.—122 pp.

Segueix Mn. Antoni Pons la seva profitosa tasca d'anar extraient del misteri dels arxius proves documentals de la personalitat regional mallorquina, i del fruit d'aquesta tasca no en fa un secret per ell, sinó que ho estén, en publicar-la, a quants s'interessin per la nostra història.

És nova prova d'aquesta patriòtica activitat de Mn. Pons la publicació de dos Estatuts del Govern de Mallorca: un d'ells el dit d'Anglasola (1398) i l'altre dit de Concòrdia (1440); que formen part d'una obra en curs de publicació que portarà per títol "Constitucions e Ordinacions del Regne de Mallorca".

Segons pròpia declaració de l'autor, de tots els treballs que han de formar l'obra anunciada són els dos suara publicats els de major importància històrica, si bé tenen tots un caràcter administratiu.

Fa de bon llegir i es presta a moltes suggestions l'organització política de Mallorca que amb minuciositat i detalls es conta en aquests Estatuts, en els quals hi ha les normes per als nomenaments d'autoritats, les atribucions de cada una, incompatibilitats i sous, en una paraula, es tracta de la legislació, completa i raonada, demostrativa de la vida mallorquina en els segles XIV i XV.

El tom ha estat editat als obradors de Can Guasp, i porta uns boixos apropiats i un bell dibuix a la portada, obra d'Antoni Jiménez.

MARAGALL, JOAN.—*Obres Completes de...*—Volum IX.—*Epistolari II.*—Sala Parès, Llibreria.—Barcelona.—212 pp.

D'aquest llibre—el IX de les *Obres Completes* del gran poeta—s'ha dit que era un llibre inèdit i que era fonament impressionant.

Una i altra definició són exactes: la primera perquè es tracta d'un epistolari, les lletres del qual són adreçades a diversos amics de Maragall, lletres que ara ha juntat Carles Rahola, que ha posat a l'edició un pròleg ple d'admiració per l'autor d'El Comte Arnau; i la segona perquè per la qualitat dels amics a qui Maragall escrivia i pels temes tractats en les lletres presenta als ulls del lector la figura del poeta il·luminada de tal manera que en deriva del llibre un coneixement més complet i més viu de Maragall.

Felip Pedrell, Carles Rahola, el Dr. Torras i Bages, Pere Coromines són, entre altres, els destinataris de les epístoles maragallianes.

Entre els temes tractats cal destacar:

En les lletres a Pedrell, la creació d'El Comte Arnau que així com l'anava escrivint, l'anava enviant Maragall al músic, i l'acompanyava de comentaris sobre l'impuls que l'empenyia a escriure el poema i sobre la complexa personalitat de cada personatge.

En les lletres a Rahola, tots els fets d'ordre social, literari i polític hi tenen un ressò, ressò que ens diu la reacció que els fets operaren en Maragall. Referent a això, cal recordar que en una lletra a Rahola conta Maragall que uns quants dies abans de l'afusellament d'En Ferrer, va enviar a "La Veu" un article titulat "La ciutat del perdó" encaminat a intentar una girada en l'opinió i, per tant, en el Govern...

Són també interessantíssimes les lletres a Pere Coromines, i revelen l'admiració de Maragall per l'autor de "La vida austera", admiració creada per la sinceritat de les campanyes, la claredat de l'actuació i la condició literària de l'obra de Coromines. Algunes d'aquestes lletres són encara avui d'actualitat: les que comenten l'activitat política de Coromines.

El pròleg és un estudi important sobre la personalitat espiritual, més que literària, de Joan Maragall, i de les lletres afirma Rahola que a més d'enriquir l'esperit del lector li donaran una idea definitiva del gran líric català.

MASERAS, ALFONS.—*El retorn.*—Biblioteca Literària.—Editorial Catalana.—Llibreria Catalònia, Barcelona.—214 pp.

Una col·lecció de contes, el primer dels quals dona títol al volum, ha publicat Alfons Maseras dins la Biblioteca Literària de l'Editorial Catalana.

En aquestes produccions el novel·lista, doblat de periodista, ens presenta el caire més robust de la seva personalitat literària: el de creador de figures senzilles, creació feta amb la difícil facilitat dels cridats a la literatura; el de narrador de tragèdies, de no gaires proporcions, però sí emocionants, mantengudes en un pla que no arribi a proporcions transcendents.

La més corprenedora de les narracions és "La il·lusió", en la qual la tragèdia resta il·luminada per un sentiment lleal i noble, per un desig de salvació moral que en el fons de l'ànima de la protagonista compensa, per virtut d'una passió pura, el fet material d'haver caigut pel pendent de la desgràcia.

"El retorn", tal volta el conte millor estructurat, ens presenta l'espectacle de la felicitat aconseguit dins la vida casolana i gris, i l'anhel de retornar-hi abando-

nant les temptacions de la vida cosmopolita, en la que la dona que va abandonar ca seva no va trobar aquella felicitat que perseguia. I per contrast amb aquest retorn, sorgeix la figura del marit que, dalerós de retrobar també la felicitat, sap perdonar generosament.

La narració més tràgica és "La fi de Perot Bernat" en la qual l'escenari, a més de les persones, contribueix al to pujat de la tragèdia, en la que hi és immolat el qui ja era víctima de l'engany.

Els altres contes no tenen la força dels anteriors; però en tots ells trobareu aquell llenguatge ple de discreció i de justesa, aquella normalitat literària pròpia dels que ja estan qualificats dins els bons escriptors catalans.

P. BRU D'IGUALADA, O. M. C. — *Fonts d'alegria*. — Editorial Franciscana. — Barcelona. — 256 pp.

Amb el títol "Fonts d'alegria" ha publicat el P. Bru d'Igualada, en un tom de més de 250 pp., fins a setze conferències, encaminades a dur als esperits la convicció que cap font hi ha tan abundosa de noble alegria espiritual com la pràctica de les virtuts cristianes.

Aquestes conferències, abans d'ésser text escrit, han estat paraula viva, contacte directe de l'autor amb el públic, i és l'experiència personal del P. Bru d'Igualada referent a les necessitats espirituals la que les ha fet possibles.

Com a bon franciscà, l'autor és un enemic del pessimisme, és un devot de la llum clara, de l'aire lluminós, de l'alegria, convençut que aquests són els camins que més ràpidament porten al cor.

I d'acord amb aquest criteri, ha eliminat de les planes del llibre aquella visió, bastant corrent, derrotista, de la vida cristiana, basada en el concepte d'unes virtuts austeres que en el llibre ens apareixen plenes d'optimisme i com a manantials d'alegria forta i sana.

No creu el P. Bru d'Igualada que la nostra societat tenga alegria, malgrat haver-se augmentat les condicions materials de la vida; ni els salaris alts, ni les habitacions espaioses, ni l'alimentació millor, ni les escoles, ni els espectacles, han estat abastament per augmentar l'alegria, darrera la qual corre dalerosa la humanitat.

Davant aquest espectacle, l'autor apella com a font inestroncable per donar alegria a "la font d'aigua viva, d'alegria veritable, que és Déu".

I com a fonts d'alegria, presenta el P. Bru la pobresa, el treball, la generositat, la puresa, la llibertat, l'amor a la llar i altres virtuts no tan transcendents.

L'edició d'aquestes conferències, en les quals abunden les cites dels Sants Llibres, prova de la vasta cultura de l'autor, està il·lustrada amb un bell boix d'Obiols.

Traduccions i fascicles. — Per cloure la secció farem esment d'algunes traduccions i fascicles.

— La Fundació Bernat Metge continua la seva tasca sistematitzada. Sense fer gaire renou va arrenjerant els toms de les traduccions clàssiques.

El volum 52 de la col·lecció de la "Fundació Bernat Metge" conté el tom XI de la traducció de "Vides Paralelles", de Plutarc (Vol. III. Part 2.ª).

La versió al català és obra de Carles Riba, l'illustre poeta i hellenista, i la revisió del volum ha estat feta per Lluís Nicolau d'Olwer.

El tom 53 comprèn la traducció de "Les Metamòrfosis", d'Apuleu (Vol. II) i

contè els llibres VI i XI de l'obra de l'escriptor llatí, la traducció de la qual és obra de Marçal Olivar, controlada pel Dr. Balcells.

El tom 54 és també el volum II de "De l'orador", de Ciceró i comprèn el llibre II de l'obra d'aquesta ingent figura del fòrum romà. La traducció és feta pel nostre paisà Mn. Salvador Galmès.

—El volum XVII de la "Biblioteca Univers", dedicada a incorporar al català els grans escriptors de tots els països i totes les èpoques, està dedicat a Schnitzler, del qual ha traduït Joan Alavedra "La senyoreta Elsa".

El volum següent de la mateixa Biblioteca romp la tradició de l'aportació estrangera. Conté la novel·la de Carles Soldevila "Fanny", tan comentada en aparèixer i que, tal volta per això, ha aconseguit ja, amb aquesta de la "Biblioteca Univers", la tercera edició, a l'abast dels lectors modestos.

—Mn. Frederic Martí Albanell ha publicat un opuscle de 26 pàgines, editat sense escatimar el cost, amb el títol de "Notes històriques de la Parròquia de la Costa de Montseny".

La història i descripció de la Parròquia hi és feta amb tota cura; arriba a detalls de les figures i ornamentació de la capella i completa les notes una recensió de les parròquies i ermites del terme.

En l'opuscle figuren fotografies, dibuixos i reproduccions que el fan més interessant.—R. R. T.

Llibres recents: "El Llibre del Te", d'Okekura Kakutzú (Biblioteca Univers); "L'Arc de Barà", per N. M. Rubió i J. Raventós; "Irmia", novel·la, de V. Alavedra; "La Llengua Catalana", per Ivon l'Escop; "L'Ombra i altres poemes", de Marian Manent; "Poesies", de Fra Xavier d'Olot; "Reflexions i Sentiments", de J. Farran i Mayoral; "L'Hereu", novel·la, de Prudenci Bertrana; "Proses", darrer volum de les Obres Completes d'Ignasi Iglésies.

S'ha posat també a la venda durant aquest mes el primer fascicle del "Diccionari General de la Llengua Catalana", de Pompeu Fabra, que de tant de temps era esperat. L'obra constarà de 20 a 25 fascicles i es venen per subscripció al preu de 2'50 ptes. cada un.

L E S A R T S

EXPOSICIONS

SALÓ DE TARDOR

La pintura té a Mallorca major transcendència que la considerada generalment, per quant significa la lluita per adquirir consciència de les seves innombrables belleses que ens són descobertes a les carícies d'una llum, a tal extrem subtil i delicada, que fins en les més enlluernadores vibracions conserva i exalta la seva insuperable harmonia.

Cal adonar-se de la importància històrica de l'actual producció artística de Mallorca. Les obres d'art se produeixen una sola vegada dins l'eternitat. La genialitat d'un pintor no podrà calcar-se d'una altra idèntica genialitat. Les èpoques neixen en la fermentació de noves idees i fineixen, després de llur màxim esplendor, a l'empenta d'altres concepcions de la bellesa. Queda d'elles sols les obres, però l'època, la mateixa lluita necessària per forjar les obres, ja no tornarà a produir-se en cap temps i, per tant, serà inútil intentar revivar-la en fredes imitacions, privades d'ànima i de generosa finalitat.

No és precís retrocedir en cerca d'exemples a l'art egipci, ni tan sols a Velázquez o Goya. Més aprop, a casa nostra i a menys de mig segle enrera, trobam un Antoni Ribas qui, deixeble de Haes, fou el representant de l'evolució del nostre paisatge des d'aquell mestre, que amb tanta cura tractava els assumptes revestint-los d'una poesia malaltissa, cap a una més ponderada i clara visió de pintor a l'aire lliure. La pintura d'En Ribas conservarà un interès, del qual estaran desproveïts els seus imitadors perquè la seva raó d'ésser ha passat per sempre.

I ens preguntem ¿pot comparar-se aquell temps amb l'actual tan febrós i fecund en conceptes plàstics? ¿No sostenen les formes que ahir triomfaren violent combat amb les que aspiren a lluir demà? ¿No tempera Mallorca les tendències més extremes, infiltrant el seu encís a les obres, com el sentiment grec entonà les més austeres filosofies?

Exterioritzar la plètora de vida artística de Mallorca, que amb el seu desbordament s'escampa fins a llunyans confins estrangers, és empresa noble i patriòtica. Per la seva magnitud, caldria reunir en un palau d'exposicions no sols els treballs del que són i dels qui, per les seves llargues permanències entre nosaltres, considerem de casa, sinó igualment els de prestigiosos artistes residents fora, els quals, en més curtes estades, condensaren en obres de mèrit els fruits de llur admiració... I que la música i la poesia mallorquines festejassin l'esdeveniment amb concerts i certamens, i s'oferissin a propis i estranys, amb efusiva abraçada de germanor, en íntima manifestació espiritual...

* * *

La realitat dels fets, mestressa de la vida, ens aparta, però, del nostre somni. I ens recorda la virtut del recolliment que acompanya tota germinació d'art veritable del que broten el exquisits fruits, la sabor dels quals solament poden ponderar els aristòcrates de la sensibilitat. I ens fa dubtar si el respecte a dit recolliment és més sagrat que el deure d'elevat la general cultura artística. Confortats per aquestes i altres consideracions del mateix ordre, veim amb simpatia el conjunt d'obres que En Josep Costa amablement ha acollit al seu saló. Malgrat l'absència lamentable d'algunes firmes estimables i limitar-se altres a la modesta presentació de qualque nota, el resultat de l'exposició és satisfactori per la quantitat i qualitat de la majoria dels treballs. Remarquem un *Pi de Formentor*, de N'Anglada, que té la fina brillantor de l'esmalt, i un d'En López Naguil, elegant de dibuix i sobri de color; de Cerdà (Llorenç), una marina magistral; de Citadini, una figura de dona, representativa de l'evolució, en el moment actual, del seu fort temperament; de Seguí i Fuster Valiente, notes del port de delicats grisos d'argent; de Clotilde Fibla, fruits i peixos de coloracions que delecten; de Barceló, un estudi de cap de vell, amorosament pintat; de Raurich una natura morta admirable; Bergnes, Hübert, Gelabert, Ferrà, Càffaro, Rosselló, Bauzà, Puget, Cerdà (S.), Ramírez, Pou, Torruella, Soler, Pallicer, Nadal, Andreu, Bestard i altres que sentim no recordar presenten teles interessants dins les seves peculiars modalitats. En escultura, discretes obres reduïdes de De Creeft, Pastor i Planàs.

JOAN FUSTER

En Joan Fuster és un pintor de reconeguda personalitat, destacada ja en la seva juvenesa per la distinció de les seves teles, tractades amb senyorívola naturalitat i dotades de vigoroses coloracions. Definit en la seva maduresa el seu temperament apassionat per la llum, ha seguit el camí traçat, d'estudi i perfeccionament, sense distreure la seva producció en les preocupacions artístiques divergents de la seva orientació.

Les escollides obres que exposa al "Círculo Mallorquín" formen un conjunt simpàtic. Les marines de Cala-Pi (a remarcar *Matinal poètic*) són reflexos dels encants de la costa en un ambient diàfan. Dels paisatges de Valldemossa és sorprenent *Sobre l'abisme* obra molt seriosa, i entre els jardins de Chopin, tots discretament tractats, ens atreuen el n.º 2 pel valor decoratiu i el n.º 4 per la finesa de tintes del casal i el celatge. Els quadres de pageses reuneixen brillantor i elegància i un cert equilibri entre les rosades carnacions, les vistoses robes, i els fons atractívols.—B. B. C.

RECULLS DE FORA

Es pot dir que durant el novembre quedà aprovat l'articulat de la nova Constitució en la seva darrera part: Atribucions del President de la República (dia 3). El 10, fou suprimit, per 136 vots contra 109 el títol VII, que tractava dels Consells Tècnics. El 12 fou rebutjada una esmena d'Ossorio per la qual es demanava l'autonomia del Poder judicial. També ha quedat aprovat el títol referent a Administració de Justícia. El 27 quedà aprovat el darrer article, el 120, que tracta dels requisits per reformar la Constitució; manquen sols les disposicions transitòries.

Com a derivació de la reunió del Govern a Lhardy-Restaurant, dia 2 els Ministres del Treball, Economia, Instrucció i Comunicacions visitaren el Sr. Alcalà Zamora per oferir-li, en nom del Govern, la Presidència de la República. El Sr. Alcalà Zamora condicionà la seva acceptació a la decisió de la minoria progressista, la qual aconsellà per unanimitat l'acceptació. A hores d'ara, és unànime la candidatura única del Sr. Alcalà per a primer President de la Segona República Espanyola.

Al marge de la discussió de la Constitució, tengué lloc a les Corts el debat a l'entorn del dictamen de la Comissió de Responsabilitats acusant a l'ex-rei Alfons de Borbó. L'ex-monarca fou defensat davant el respecte de la cambra pel Comte de Romanones que pronuncià un discurs sobri, atacant sobretot la posició jurídica de la sentència. Li contestà el Sr. Galarza. I en un altre discurs el Sr. Alcalà Zamora, posant les coses a lloc, reclamà tota la responsabilitat de la sortida d'Espanya de l'ex-rei. En la sessió del 24 fou finalment aprovada la sentència contra aquell, considerat culpable d'alta traïció i declarat fora de la llei amb prohibició perpètua de retornar a Espanya i confiscació dels béns que tengués en el país.

Esmentem també l'incident que motivà l'expulsió fulminant de les Corts, declarat incompatible amb elles, del famós Emilià Iglesias, diputat actual per Pontevedra. Lligat amb aquest nom sorgí a la palestra el del diputat per Mallorca, Sr. Joan March, el qual uns quants dies després, després d'un violent cos a cos amb el Sr. Galarza, i de les intervencions dels Srs. Alba i Alemany, fou declarat igualment incompatible amb les Corts per una gran majoria.

L'actualitat política ha girat tota a Madrid, es pot dir, durant el mes, al volt del tema del Govern que ha de succeir a l'actual una vegada plantejada la crisi obligada per l'elecció de President i proclamació de la Cons-

titució. Aquesta qüestió va indubtablement lligada a la duració de les Corts actuals i a l'aprovació de les lleis anomenades complementàries.

Després del triomf conservador anglès, fou feta pública dia 5 la llista de les modificacions introduïdes en el Govern, que segueix essent de Coalició Nacional i presidit per Mac Donald. El Gabinet actual quedà compost de 20 membres, dels quals 4 són laboristes, 5 lliberals nacionals i 11 conservadors.

El gran tema internacional ha estat, i segueix essent, la guerra (que si no s'ho diu, massa que s'hi assembla) entre la Xina i el Japó, sobre la Manxúria. La Societat de Nacions ha estat reunida, es pot dir que en sessió permanent, a París, presidit el Consell per Briand i després per Lerroux, i sembla confiar-se encara en un arranament pacífic de la qüestió.

Matèria interessant publicada a la Gaceta de Madrid durant el mes: la creació de 17000 escoles noves (dia 6); el nou "Modus Vivendi" comercial amb França (dia 9); la Reorganització del Ministeri del Treball (dia 10); la llei sobre Contractes de Treball, que duu la data del 21; la creació d'un Centre d'Estudis Àrabs a Madrid, anexe a la Biblioteca de l'Escorial, i un altre a Granada, i un Centre d'Estudis d'Història d'Amèrica a la Universitat de Sevilla per llei del 21.

A conseqüència d'unes declaracions anti-Estatut de Catalunya publicades a "Crisol" pel conseller de la Generalitat de Catalunya, Sr. Vidal Rossell, de la U. G. T., hi hagué la primera crisi parcial en el Consell de la Generalitat, en el qual cessà aquell, i fou substituït pel Sr. Macià amb el Sr. Jové de la mateixa procedència.

Però l'actualitat periodística de més alt punt ha estat a Barcelona l'anomenat *affaire* Bloch, suscitat per un reportatge sensacional de "La Publicitat" sobre l'estada recent del tristament famós ex-marit de la no menys tristament famosa Mme. Hanau (*affaire* de la *Gazette du Franc*, etc.) a la capital catalana, un sopar de conseqüències i la curiosa coincidència d'unes declaracions del Conseller de Finances de la Generalitat, Sr. Giralt, i d'un article del flamant diari del Sr. Companys, "La Humanitat", amb el text d'una nota del citat escroc, diguem-li financier. El cert és que l'assumpte no s'ha posat en clar, ni discutit enlloc, que ningú no ha dimitit ni ha estat dimitit, i que damunt la política de l'Esquerra Catalana segueix planant una boira mefítica que el citat partit hauria d'haver estat el primer d'esvair.

A Catalunya i a Bascònia estigué el secretari general del Congrés de les Nacionalitats de Ginebra, Dr. Ammende. La seva visita a Bilbao és particularment interessant perquè sembla que se'n derivarà la incorporació dels bascos a les tasques dels nacionalitaris ginebrins, amb els que treballen ja, d'ençà de la dictadura, els catalans. Durant l'estada del Dr. Am-

mende a Bilbao es donaren diverses conferències, entre elles una de Joan Estelrich a la "Societat Filharmònica" sobre el tema: "Estatuts i Cultura".

* * *

A primers de mes fou fet públic a Barcelona la creació d'un nou partit polític, catalanista, republicà, confessional, amb el nom de "Unió Democràtica de Catalunya". Segons el seu manifest doctrinal la nova agrupació vol orientar-se vers una col·laboració efectiva a la tasca d'Acció Popular, iniciadora d'un generós i conscient moviment de projecció social dins el camp catòlic.

* * *

A remarcar en la vida cultural la inauguració de la nova Sala de lectura i instal·lacions noves de l'Arxiu de la Corona d'Aragó a Barcelona, un dels millors del món,—tan interessant per la nostra història particular,—que comença a posar-se amb aquestes obres, sota la direcció de Ferran Valls i Taberner, a to, en la part material, de la seva importància científica.

* * *

S'ha fet pública la 7na convocatòria de la "Fundació Maria Patxot i Rabell", a una beca per ampliació d'estudi a l'estranger per noies catalanes, atorgada per l'Institut de Cultura de la Dona.

* * *

L'Institut Català de Sociologia ha començat a l'Ateneu de Barcelona un curs sobre "Socialisme", en la inauguració del qual dissertaren, dia 23, els Srs. Manuel Reventós sobre: pre-marxisme, i M. Vidal Guardiola, sobre: marxisme.

* * *

Per la tribuna del Conferentia Club barceloní han desfilat Mme. Réval, amb dues conferències escenificades; Ezio Levi, professor italià de la Universitat de Nàpols sobre les relacions de Catalunya amb Itàlia a l'alba del renaixement.

* * *

L'Ajuntament de Barcelona ha cedit a la Junta de Museus la utilització del "Poble Espanyol" per destinar-lo a Museu d'Art Popular. Aquest laudable acord confirma la protecció dispensada per les actuals corporacions públiques catalanes a l'interès artístic, i és un altre graó del pla general de reorganització dels Museus de Barcelona, començat a posar en execució i que els transformaran per complet i n'augmentaran extraordinàriament la importància.

* * *

A Còrdova fou inaugurat dia 23, amb assistència del Sr. Alcalà Zamora i dels Ministres d'Hisenda i d'Instrucció, el Museu Romero de Torres.

* * *

S'ha fet públic el Cartell dels Jocs Florals de Barcelona per a l'any 1932, any LXXIV de llur restauració. A més dels premis ordinaris, hi figuren el Premi Fastenrath, el qual, d'acord amb el torn establert en 1909, serà atorgat al millor llibre de poesies en llengua catalana publicat dins els sis anys darrers; i el Premi Concepció Rabell, que s'adjudicarà al millor llibre de prosa literària (exclosos el teatre i la novella) publicat dins els dos anys darrers.

Signen el cartell, dictat a Barcelona el 9 de novembre, els set mante-

nedors del Jurat, que són: Ferran Agulló, president; Lluís Via; Carles Soldevila; Francesc de P. Maspons i Anglasesell; Víctor Rahola; Enric Díez Canedo; Maria Teresa Vernet, secretari.

La Llibreria Catalònia de Barcelona, amb motiu de la inauguració del seu nou local de la Ronda de Sant Pere, organitzà un cicle de conferències en el seu propi saló habilitat exprofés. La primera tengué lloc dia 14, i anà a càrrec de Josep M.ª de Sagarra, sobre "El moment literari actual".

A París, i a molts altres llocs de França, ha estat commemorat pels catòlics el centenari de la primera escola lliure oberta el 9 de maig de 1831 pels tres famosos redactors de "L'Avenir", Montalembert, Lacordaire i de Corve. Aquesta escola, clausurada violentament pels lliberals triomfants de la revolució de l'any 30, motivà el famós procés dels tres mestres, jutjat el 19 de setembre de 1831 davant la Cambra dels Pars. De les resultes d'aquest fet, la llei Guizot suprimia, en 1833, el monopoli escolar en l'ensenyament secundari—instaurat per Napoleó en 1808 amb la seva Universitat Imperial i mantengut per la restauració borbònica, —fins que, més tard, en 1850 sota la segona república, vengué la llei sobre l'escola mitjana, encara vigent, i en 1875 la llibertat actual d'ensenyament superior.

Ha estat publicada recentment l'estadística de visitants dels Museus de França durant 1929 que ha reportat al país 5.812.474 francs, distribuïts així: Museus Nacionals: 2.462.796; Palaus Nacionals: 689.615; Monuments històrics: 2.599.170; Museus no autònoms: 146.549. D'aquestes entrades, la Caixa dels Monuments Històrics n'ha percebut quatre milions, i la resta la Caixa dels Museus Nacionals.

En el ram de Museus és interessant d'esmentar la creació, a França, d'un "Museu dels Pireneus", creat a Luchon i instal·lat en un pintoresc castell del s. XVIIIe.—La reorganització dels Museus grecs, que el Govern ha decidit de dividir en Museus de l'Estat i Museus Municipals, destinant a dita reorganització la suma de 10 milions de dracmes.—La inauguració en el Museu del Prado, a Madrid, de les sales noves del llegat Pedro Fernández Durán.—La inauguració en el Museu del Louvre, a París, de les noves sales consagrades a l'antiguitat grega i romana.

En un article sobre Biblioteques, publicat en les nostres pàgines en el número d'abril darrer, es parlava dels bibliobus o automòbils-biblioteques nordamericans. El passat juliol fou presentat, en el Palau permanent de l'Exposició Nacional de París, el primer model de construcció francesa. Es tracta d'un cotxe de 10 cavalls, capaç de portar 800 quilos o sia al voltant de 2400 volums. La carroceria presenta exteriorment, als costats, prestatges a la mà del lector, i a darrera una porta obri un buit on es poden compondre unes dotzenes de caixes de llibres destinats al préstec a escoles i llocs de reunió. Es diu que aviat serà presentat a la Cambra francesa un projecte de llei organitzant per tot el país el servei ambulant de biblioteca, destinat a prestar gran ajuda a l'ensenyament escolar.

N O T I C I A R I

UN ORFEÓ

L'incansable educador musical Mn. Joan M.ª Thomàs acaba de formar un Orfeó al rialler poblet de la costa brava mallorquina, Deyà. És admirable el profit que n'ha tret d'una trentena de joves d'un i altre sexe, fins al punt que en breu temps ha pogut cantar en públic composicions de Bach, Morera, Mestres, Lambert, Franck, Cumelles i Vives. També estrenà una partitura del compositor mallorquí de la XVII^a centúria P. Vilalonga, que els musicògrafs comparen a Victoria i Palestrina en mèrit artístic. El plorat Mn. Antoni Pont trobà anys enrera a l'arxiu de la Seu les obres encara inèdites de Vilalonga. Mn. Thomàs, ara, les ha donat a conèixer amb motiu de l'aparició de la massa coral, a la qual, com al seu Director, desitjam inacabables èxits.

HOSTES IL·LUSTRES

Passà una temporada a Deyà, el notable novel·lista francès i director del periòdic parisenc "Paris-Soir", Mr. Elie Richard, el qual escriu una novel·la, per la que les nostres muntanyes li han inspirat alguns capítols.

També és hoste nostre el notable gravador català Isidre Bracons, el qual pensa instal·lar una impremta, per tal de realitzar importants treballs per una casa editora de París.

OBITUARI

El cronista no ha dubtat un moment de posar a aquesta secció el nom de D. Jeroni Castaño Lull, Director de l'inoblidable i important "Colegio Castellano" per on han passat una partida de generacions d'escolars de Mallorca i per les quals el record de D. Jeroni serà inesborrable.

Convençut de la importància que tenia per la formació de la joventut la coneixença del que pertany als interessos de la terra, setmanalment dedicava dues classes a la lectura d'obres mallorquines i a l'explicació dels fets més ixents de la nostra història. Això, en un temps en què en moltes altres parts no en feien cas. A molts de deixebles, encisats pel prestigi personal i educatiu del mestre se'ls encomanà l'amor a la Pàtria i a molts els marcà el destí de la vida. Bé voldríem que la memòria de l'enyorat Mestre fos perpetuada d'alguna manera. És un desig ardent, que des d'aquestes planes posam a la consideració dels antics i incomptables deixebles del benemèrit finat. La tasca sòlida i callada que portà a terme durant llargs anys bé s'ho mereix. No fou menys exemplar i laboriosa la seva actuació en la vida pública. Deixa escrites algunes obres de caràcter pedagògic.

Veusací un altre enamorat de Mallorca, Don Gabriel Mulet, que baixà

a la fossa! Per l'engrandiment i prosperitat de la Pàtria fundà amb altres companys el "Foment del Turisme" i treballà decididament des de la Casa de la Ciutat i la Cambra de Comerç. Els seus vasts coneixements sobre finances el portaren a la direcció de la important entitat bancària "Crédito Balear" i a la creació de l'agència de Duanes que sota el seu nom funciona amb gran prestigi i confiança del públic. Enamorat de la bellesa i de la nostra llengua anà escampant, tot passant per la vida, flors belles de sentiment i poesia, que no ha molt ens ofrenava en un volum sota el títol de "Solitaris". Amb el Sr. Mulet desapareix una personalitat més, aclarint-se els rengles d'aquells cavallers que, fidels a un ideal de renovellament patri, mig segle enrera prepararen el nostre actual refluoriment. ¡Que sien tots beneïts per la Pàtria!

L'ENTREGA DE BELLVER

Per tal d'entregar a la nostra Ciutat el castell i bosc de Bellver que graciosament li foren retornats, vengué personalment a fer-ho en nom del govern de la República el Ministre d'Economia, En Lluís Nicolau d'Olwer, antic amic d'aquesta publicació. Els dos dies que durà el seu estatge a Mallorca rebé fervents proves d'afecte. L'acte del lliurament, efectuat a les Cases de la Ciutat, fou solemniat. Fora i al costat, a la Diputació, voleiava la senyera de la Pàtria, com un somriure de joia.

El Batlle de la Ciutat, Sr. Villalonga, féu un bell parlament en el que recordà la història del castell, lloc de folgança al bell temps en què Mallorca tenia els seus reis; de patiment i martiri durant la dominació borbònica i ara, als dies de la República, museu d'art per il·lustració del poble.

El Ministre, que també parlà amb la nostra llengua, féu al·lusió al concepte depriment que la Monarquia tenia del poble, en el qual no hi veia més que súbdits en lloc de ciutadans. Lloa la nova modalitat que el gòtic prenien en la construcció del castell, que un no sap si dir millor palau. Ensalça el govern de la República, que n'ha fet donació al poble i afirma que és un goig per ell l'haver estat designat per venir a una terra, on es parla la llengua de Ramon Lull, que és la seva.

El vespre, invitat per elements de l'"Associació per la Cultura de Mallorca" i de la nostra Revista tengué el Ministre la gentilesa d'acceptar un sopar íntim al Círcol Mallorquí. Les Autoritats també hi foren presents. Als postres s'aixecà En Darder i pregà a l'amic i col·laborador meritíssim de LA NOSTRA TERRA que presidia la rotlada d'amics, que s'interessàs perquè aviat fos un fet l'extensió a Mallorca del decret de bilingüisme. Nicolau d'Olwer prometé complaure'l i encara en un eloqüent i cordial parlament renovà les manifestacions d'amor a Mallorca i als seus homes i digué que si els avantpassats es consideraven catalans de Mallorca, li era plaent d'anomenar-se, i en aquest sentit volia que fos tengut, mallorquí de Catalunya. I les manifestacions d'afecte es multiplicaren durant l'excursió a Formentor i en els pobles de pas, on les Autoritats li exposaren llurs necessitats. El talent i la modèstia del Ministre català no dubtam que hauran captivat les simpaties dels mallorquins, els quals en servaran un record inesborrable.

TEATRE MALLORQUÍ

Amb molt d'encert la companyia que actua al teatre d'aquest Saló dedica sovint homenatges als nostres autors, Ferrà, Penya, Singala, representant obres teatrals escrites en la nostra llengua. Ja és ben hora que a

la nostra Ciutat hi hagi un teatre on ens donin a conèixer les obres mestres del nostre teatre i en dir nostre volem incloure-hi el català. És depriment haver d'assistir a la representació de composicions dramàtiques de Guimerà, Iglésies, Russinyol, i d'altres escriptors meritíssims, traduïdes, com si a casa nostra ens fos desconeguda la nostra llengua. No cal mantenir aquesta tímidesa a mostrar al nostre públic el seu teatre. Cal encoratjar els joves perquè es decideixen a conrear-lo.

ELECTRIFICACIÓ DE MALLORCA

A la ciutat de Felanitx fou inaugurada la línia elèctrica, seguint el pla que la companyia "Gas y Electricidad, S. A." ve desenrotlant per l'electrificació de l'illa. El batlle de Felanitx, Pere Oliver, l'entusiasta de tot el que sia progrés, féu un parlament i digué que feia vots perquè aquesta línia de conducció elèctrica unesca els pobles i faça de tot Mallorca una gran ciutat.

ESQUADRA FRANCESA

Ha arribat a la nostra badia una divisió lleugera de la primera esquadra francesa, composta de dotze vaixells, acabada pel contralmirall Traub.

CÀTEDRES DE CULTURA BALEÀRICA

L'Ajuntament de l'illa d'Eivissa demana i obté la creació d'una càtedra de llengua catalana, en la seva varietat eivissenca, i d'història d'Eivissa, subvencionada per la Diputació. El mateix s'ha aconseguit per Mallorca i Menorca, gràcies tot a la intervenció de l'"Associació per la Cultura de Mallorca". És un èxit que no cal ponderar, puix l'ajut que això representa a favor de la nostra cultura serà considerable.

ESTADÍSTICA DE TURISME

De les dades preses a la "Oficina del Fomento del Turismo" i de la "Memoria" de la darrera Junta General se dedueix que foren tramesos a l'estranger 10.400 paquets de propaganda, follets, àlbums, aquarelles, fotografies, etc., que fan més de vint tones de pes. Foren emeses 21.091 informacions a viva veu i 6.900 per escrit. El nombre de turistes que sojornaren als hotels l'any passat fou de 20.168. En vengueren a Mallorca en 93 vaixells de creuer 15.991, que sumen un total de 36.159. Han fet una estada als hotels de 239.000 dies, xifra no atesa per cap regió peninsular. L'estadística d'enguany acusa una notable creixença. Al mes d'agost els hotels havien hostatjat 15.000 turistes i venguts en vaixells 18.000, que donen un total de 33.000, amb 227.436 dies d'hostatge,

EXCAVACIONS

Al bell endret menorquí de "Talatí de Dalt" acaben de fer-se nous descobriments arqueològics. Prop l'antiga via romana que unia Mahó amb Ciutadella han aparegut algunes sepultures, que es creu formen part d'una vasta necròpolis.

Aquestes tombes apareixen tallades en pedra arenisca, anomenada sauló i

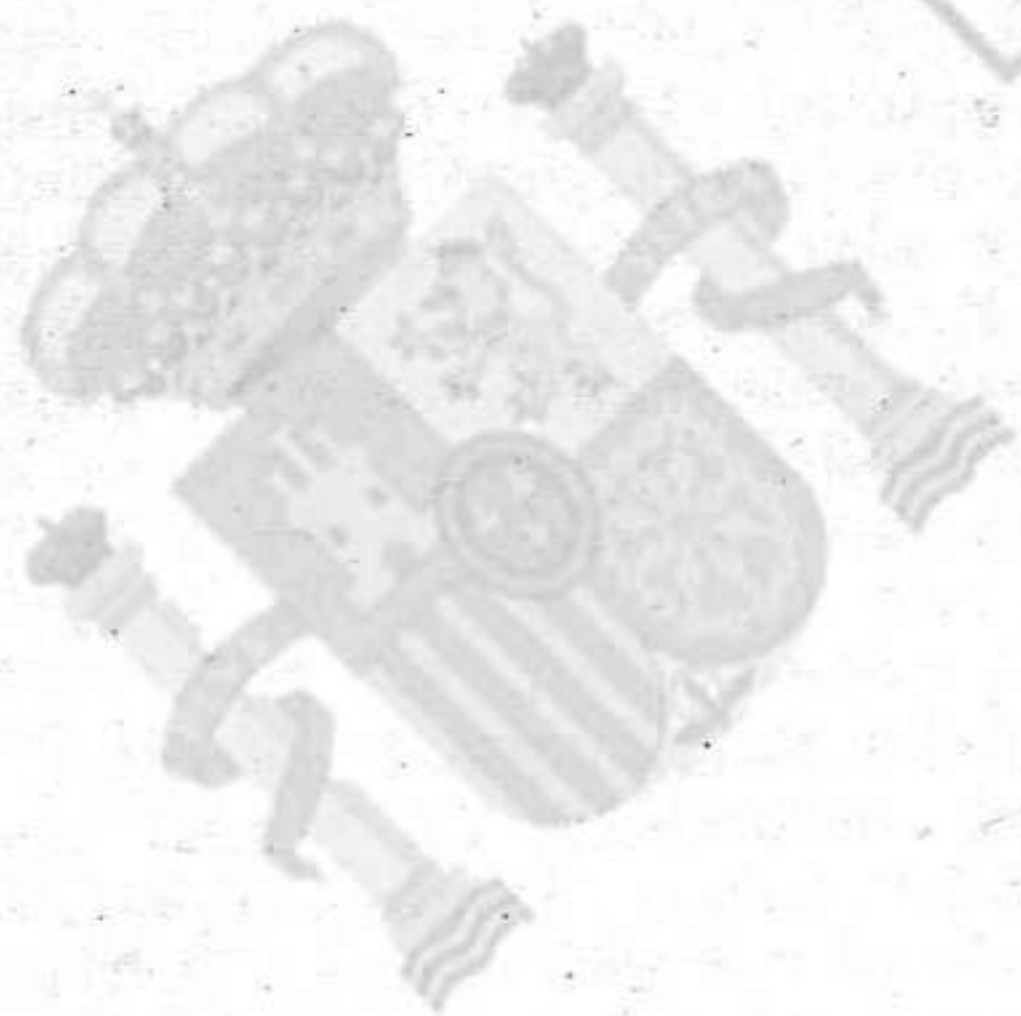
llur figura transversal és la d'un ovoide d'eix major allargat. Els cadàvers reposen damunt el costat dret i mirant a llevant.

MÉS RÈTOLS EN LA NOSTRA LLENGUA

Seguint la llista que començarem als números passats, hem d'afegir el rètol escrit en la nostra llengua que el fotògraf Rullan ha posat al taller i que convida al públic a emprar els seus treballs en les decoracions de casa.

PERIODISTA ANGLESA

És a Mallorca, amb motiu de fer una informació periodística pel diari anglès "Manchester Tribune", la seva redactora Miss Eliner Bartou.

LA NOSTRA TERRA

DIRECTOR:

ANTONI SALVÀ I RIPOLL

ADMINISTRADOR:

JOAN I. VALENTI I MARROIG

Redacció i Administració: *Palacio*, 40, baixos. — Ciutat de Mallorca

Preus de subscripció: Any, 12 ptes. — Trimestre, 3 ptes. — Número solt, 1'25 ptes.

ESTAMPA D'EN FRANCESC SOLER. — SANT FRANCESC, 2 I 4. — PALMA DE MALLORCA